

UCHWAŁA

Dnia 24 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

SSN Paweł Zubert

Protokolant Anna Rusak

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na posiedzeniu w dniu 24 września 2020 r. w sprawie zażaleń pełnomocników A. R. Z. – prokuratora Prokuratury Rejonowej w G. na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z 15 kwietnia 2020 r. – sygn. PK I SD (...) w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora A. R. Z. za czyn kwalifikowany z art. 212 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

1. zmienia zaskarżoną uchwałę w ten sposób, że odmawia udzielenia zgody na pociągnięcie A. R. Z. – prokuratora Prokuratury Rejonowej w G. do odpowiedzialności karnej za czyn wskazany w pkt 1 zaskarżonej uchwały;

2. na podstawie art. 98 § 2 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze – odracza sporządzenie uzasadnienia uchwały do 1 października 2020 r.

3. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

II DO 16/20

Opis orzeczenia pierwszej instancji

Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym uchwałą z dnia 15 kwietnia 2019 r., sygn. akt PK I SD (...), po rozpoznaniu na posiedzeniach w dniach 15 marca 2019 r. i 15 kwietnia 2019 r. skierowanego przez pełnomocnika J. J. M. – radcę prawnego S. B. wniosku o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej **A. R. Z.** – prokuratora Prokuratury Rejonowej w G. za czyn mający polegać na tym, że :

- w okresie od końca stycznia 2017 r. do dnia 7 marca 2017 r. w G., działając wspólnie i w porozumieniu z inną ustaloną osobą, z góry powziętym zamiarem, za pomocą środków masowego komunikowania, pomówiła J. J. M., pełniącą funkcję Prokuratora Rejonowego w G. o takie postępowanie, które mogło poniżyć ją w opinii publicznej oraz narazić na utratę zaufania potrzebnego dla pełnienia funkcji Prokuratora Rejonowego, w ten sposób, że w piśmie skierowanym do Prokuratora Generalnego, przekazanym również do redakcji (...) w celu jego rozpowszechnienia oraz w rozmowie bezpośredniej z dziennikarzem J. W. podały nieprawdziwe informacje o zastraszaniu przez J. J. M. podległych jej prokuratorów postępowaniami dyscyplinarnymi, podnoszeniu na nich głosu, stosowaniu mobbingu, oraz wyrażaniu negatywnych opinii nieznajdujących pokrycia w codziennym wypełnianiu obowiązków przez poszczególnych prokuratorów, a także o nienależytym wypełnianiu obowiązków Prokuratora Rejonowego, to jest o przestępstwo z art. 212 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.:

1) na podstawie art. 135 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1767, ze zm.) zezwolił na pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności karnej za wyżej opisany czyn opisany we wniosku pełnomocnika wnioskodawcy z 11 stycznia 2019 r.;

2) na podstawie art. 166 ustawy – Prawo o prokuraturze obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania

Zażalenie i zarzuty obrońcy obwinionej

Obrońca obwinionej, adwokat T. P. złożył dnia 30 kwietnia 2019 r. zażalenie na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 15 kwietnia 2019 r. zezwalającą na pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności karnej, zaskarżając ją w całości na korzyść obwinionej na podstawie art. 135 § 11 ustawy – Prawo o prokuraturze. Zarzucił zaskarżonej uchwale:

1. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 135 § 5 i 6 ustawy – Prawo o prokuraturze poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że w oparciu o wniosek, dowody załączone do niego przez wnioskodawcę oraz dowody przeprowadzone przez sąd, w odniesieniu do obwinionej zachodzą przesłanki do zezwolenia na pociągnięcie jej do odpowiedzialności karnej w postaci dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa w sytuacji, w której z przywołanych powyżej dowodów dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa nie wynikało, co mogło mieć wpływ na treść uchwały;
2. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 4 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów i podjęcie uchwały bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania, niezgodnie z wiedzą i doświadczeniem życiowym, bez uwzględnienia okoliczności przemawiających na korzyść obwinionej, co mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia;
3. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 135 § 6 ustawy – Prawo o prokuraturze poprzez niewskazanie na czym polegał szczególnie uzasadniony przypadek, w związku z którym sąd dyscyplinarny uznał za konieczne przeprowadzenie innych dowodów, a następnie przeprowadził dowody z wybranych materiałów z akt postępowań PR Ds. (...)

prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w G. oraz PO V Ds. (...) prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w G., co mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia;

4. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 167 k.p.k. w zw. z art. 171 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze, poprzez przeprowadzenie z urzędu wyłącznie dowodów z wybranych materiałów z akt postępowań PR Ds. (...) prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w G. oraz PO V Ds. (...) prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w G., mimo że zarówno pełnomocnik wnioskodawczyni, jak i sama obwiniona oraz jej obrońca wnosili o przeprowadzenie dowodów z całości akt tych postępowań, bez wskazania z jakich przyczyn uznano za zasadne przeprowadzenie dowodu z części tych akt, nie oddalając wniosków dowodowych stron w pozostałym zakresie, co mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia;
5. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 212 k.k. oraz art. 12 k.k., poprzez błędne przyjęcie, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w sposób dostateczny uzasadnia popełnienie przestępstwa przez obwinioną w warunkach czynu ciągłego, podczas gdy ze zgromadzonego materiału takie podejrzenie nie wynika.

Na podstawie powyższych zarzutów obrońca obwinionej wniósł o nieuwzględnienie wniosku i wydanie przez sąd dyscyplinarny II instancji uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności karnej z uwagi na fakt, iż nie zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa wskazanego we wniosku oraz prywatnym akcie oskarżenia z 11 stycznia 2019 r.

Zażalenie i zarzuty obrońcy obwinionej

Obrońca obwinionej, adwokat dr hab. J. P. złożył dnia 26 kwietnia 2019 r. zażalenie na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 15 kwietnia 2019 r. zezwalającą na pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności karnej, zaskarżając ją w całości na korzyść obwinionej.

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze zarzucił zaskarżonej uchwale obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 135 § 5 k.p.k. poprzez wydanie uchwały zezwalającej na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej w sytuacji, w której materiał dowodowy stanowiący podstawę wydania uchwały nie uzasadniał dostatecznie podejrzenia popełnienia przez niego przestępstwa;

- art. 7 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze, poprzez dokonanie dowolnej zamiast swobodnej oceny dowodów stanowiących podstawę uchwały, wbrew zasadom wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego, w zakresie dotyczącym okoliczności mogących przemawiać na niekorzyść obwinionej;

- art. 135 § 6 zd. 1 ustawy – Prawo o prokuraturze, art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze, poprzez brak uzasadnienia powodów rozszerzenia podstawy dowodowej orzekania wyłącznie o wyselekcjonowane dowody z akt PR Ds. (...) Prokuratury Rejonowej w G. oraz PO V Ds. (...) Prokuratury Okręgowej w G., mimo, że zgodnie z wnioskiem pełnomocnika wnioskodawczynie jak i obrońcy prokuratora, strony wnosili o dołączenie materiałów z tych akt w całości, w treści uchwały nie wskazano na zaistnienie szczególnie uzasadnionego przypadku wskazującego na potrzebę dołączenia jedynie części dowodów znajdujących się w materiałach tych spraw, a wniosków stron w pozostałym zakresie nie oddalono;

- art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze, poprzez zaniechanie zweryfikowania dopuszczalności wszczęcia postępowania karnego przez wykluczenie przedawnienia karalności czynu, o który wnioskodawczynie zamierza oskarżyć prokuratora;

- art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze poprzez zaniechanie dokonania oceny zgromadzonych dowodów i poprzestanie na wyłącznym stwierdzeniu, że zaistniało dostatecznie uzasadnione popełnienie przestępstwa, co uniemożliwia zbadanie prawidłowości toku rozumowania sądu i dokonania prawidłowej kontroli instancyjnej uchwały.

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze, obrońca obwinionej zarzucił zaskarżonej uchwale błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę uchwały, mający wpływ na jego treść, poprzez nieprawidłowe stwierdzenie, że zgromadzony materiał dowodowy dostatecznie uzasadnia podejrzenie popełnienia przez obwinioną przestępstwa, w sytuacji, w której materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie nie wskazuje na sprawstwo tego prokuratora.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 171 ustawy – Prawo o prokuraturze wniósł o zmianę zaskarżonej uchwały poprzez odmowę zezwolenia na pociągnięcie obwinionej do odpowiedzialności karnej.

Argumentacja Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Zażalenia są zasadne, a co za tym idzie, konieczne jest wydanie uchwały zmieniającej uchwałę sądu pierwszej instancji o uchyleniu obwinionej immunitetu. Trafny okazał się przede wszystkim zarzut zażalenia adw. T. P. , naruszenia art. 135 § 5 i 6 ustawy – Prawo o prokuraturze. Wprawdzie wykazane zostało, że obwiniona prokurator czyniła odręczne zapiski na kopercie zawierającej zastrzeżenia wobec przełożonej prokurator J. J. M. , ale koperta zaadresowana została do Prokuratora Generalnego. Bez względu na treść pisma i sformułowane w nim zarzuty nie sposób uznać, iż celem działania prokurator było zniesławienie prokuratora funkcyjnego, a nie wdrożenie kontrolnego postępowania służbowego. Naruszenie pragmatyki służbowej poprzez niezachowanie drogi służbowej, ani sam sposób jego zainicjowania poprzez anonimowe pismo, choć może zasługiwać na dezaprobatę z punktu widzenia etyki zawodowej, nie świadczy jeszcze o tym, iż zamiarem A. R. Z. było zniesławienie przełożonego i to za pomocą środków masowego przekazu. Materiał dowodowy załączony do wniosku o uchylenie immunitetu prokurator nie tylko tezy tej nie udowadnia, ale nawet nie uprawdopodabnia. Zatem przyjęcie, iż była to istotna czynność stanowiąca warunek

sine qua non uznania zachowania A. R. Z. za współsprawstwo do art. 212 § 2 k.k. jest stwierdzeniem nie znajdującym odzwierciedlenia w materiale dowodowym, a z uwagi na brak perspektyw poczynienia w przyszłości w tym zakresie pewnych ustaleń stanu faktycznego wprost narusza art. 5 § 2 k.p.k. Wprawdzie w toku postępowania delibacyjnego norma ta co do zasady nie ma zastosowania, albowiem to rolą postępowania karnego jest usuwanie wątpliwości, to jednak nie dotyczy to sytuacji, w której przedmiotem jest czyn ścigany z oskarżenia prywatnego. Oczywistym jest bowiem, że w postępowaniu prywatnoscargowym, gdzie nie jest przeprowadzane postępowanie przygotowawcze, i w którym co do zasady nie występuje profesjonalny organ oskarżycielski, możliwość weryfikacji zaistniałych w sprawie wątpliwości ograniczona jest do minimum. Sąd Najwyższy nie dostrzega zresztą takiego środka dowodowego, którego przeprowadzenie mógłby przełamać ten impas dotyczący niedających się usunąć wątpliwości. W świetle oświadczenia prokurator oraz zgromadzonego materiału dowodowego, Sąd Najwyższy nie dostrzega żadnych przesłanek przemawiających za tym, by dowód taki mógł się pojawić w dalszej perspektywie już na etapie postępowania sądowego, a na tym etapie postępowania immunitetowego dowodu popełnienia przez prokurator A. R. Z. czynu z art. 212 § 2 k.k. najzwyczajniej nie ma. Sąd delibacyjny orzeka tymczasem zasadniczo wyłącznie w oparciu o materiał dowodowy załączony do wniosku o uchylenie immunitetu. Podkreślić wymaga w tym miejscu, iż w odniesieniu do przesłanek uzasadniających uchylenie immunitetu w związku z popełnieniem czynu zabronionego ściganego w trybie prywatnoscargowym materiał dowodowy winien spełniać warunki nie tyle z art. 303 k.p.k., czy art. 313 k.p.k., lecz z art. 331 k.p.k., a więc wzbudzać przekonanie co do popełnienia przez prokuratora czynu zabronionego objętego wnioskiem w stopniu prawdopodobieństwa bliskim pewności. W przypadku czynów ściąganych z oskarżenia prywatnego tak należy rozumieć sformułowanie z art. 135 § 5 ustawy – Prawo o prokuraturze „dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa...”. Brak możliwości przypisania prokurator A. R. Z. świadomości, że pismo o tożsamej treści zostało wysłane do redakcji lokalnej gazety, zachowanie takie nakazuje traktować jako eksces innego ewentualnego sprawcy – innego prokuratora tej samej jednostki organizacyjnej prokuratury powszechnej, co

wyklucza w okolicznościach sprawy dopuszczalność pociągnięcia prokurator A. R. Z. do odpowiedzialności karnej z art. 212 § 2 k.k. za czyn sprowadzający się do zaadresowania koperty do przełożonego służbowego – zwierzchnika wszystkich prokuratorów. Nie ulega żadnej wątpliwości, iż nie da się połączyć w sposób niebudzący wątpliwości tego zachowania za pomocą dostępnych w sprawie dowodów pośrednich - poszlak w logiczną całość z zachowaniem ewentualnego sprawcy przestępstwa z art. 212 § 2 k.k., czyli w sposób wykluczający każdą inną ewentualność alternatywnego przebiegu wartościowanego zdarzenia. Wynika to chociażby z faktu, iż osób niezadowolonych z polityki kadrowej kierownictwa Prokuratury Rejonowej w G. było więcej.

Ponieważ rolą sądu dyscyplinarnego rozstrzygającego w przedmiocie wniosku o uchylenie immunitetu jest ustalenie, czy zgromadzone w dotychczasowym postępowaniu przygotowawczym dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa przez prokuratora (uchwała SN z 20.03.2019 r., I DO 19/18, LEX 2638106), decyzja pozytywna w takiej sytuacji może zostać podjęta tylko po zbadaniu wszystkich okoliczności i po dokonaniu wnikliwej oceny, czy przedstawione przez uprawniony organ (osobę) materiały uzasadniają podejrzenie popełnienia przez prokuratora przestępstwa. Chodzi w tym wypadku o podejrzenie w pełni uzasadnione, nie nasuwające żadnych istotnych wątpliwości i zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia samego czynu, jak i występowania innych okoliczności objętych przez ustawę ramami zasad odpowiedzialności karnej. Brak takiego ustalenia musi skutkować odmową zezwolenia na pociągnięcie sędziego lub prokuratora do odpowiedzialności karnej, albowiem decyzja w tym przedmiocie musi być wyważona, czyli ostrożna i rozważna (zob. uchwała SN z 17.04.2007 r., SNO 20/07, LEX 568905). Postępowanie karne przeciw prokuratorowi zawsze stanowi bowiem jego stygmatyzację i utrudnia funkcjonowanie w strukturze wymiaru sprawiedliwości.

Niezależnie od powyższego, pamiętać również należy, iż podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej nie może nastąpić w razie znikomego stopnia szkodliwości społecznej czynu, ponieważ w takim wypadku sprawca nie podlega odpowiedzialności karnej (art. 1 § 1 i 2 k.k.).

Znikomość ta powinna jednak wynikać w oczywisty sposób ze zgromadzonego materiału, a jego ocena oparta wyłącznie o kwalifikatory stopnia społecznej szkodliwości czynu wymienione w art. 115 § 2 k.k.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy – Izba Dyscyplinarna orzekł jak w sentencji, co determinuje zasadność odstąpienia od odniesienia się do pozostałych zarzutów, jako prawnie irrelevantnych.